

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Islamitisch basisonderwijs in Nederland

Beemsterboer, M.M.

Citation

Beemsterboer, M. M. (2018, June 12). *Islamitisch basisonderwijs in Nederland. Islam in verandering*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/62775>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/62775>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/62775> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Beemsterboer, Marietje

Title: Islamitisch basisonderwijs in Nederland

Date: 2018-06-12

Bijlage 1: Interview vragenlijst

*Cursief verklaart de achtergrond of het doel van de vraag en beschrijft verwachtingen vooraf over de antwoorden.*³⁹⁴

Introductie

Allereerst wil ik benadrukken dat ik dit onderzoek niet in opdracht uitvoer maar uit eigen interesse en begeleid door de Universiteit Leiden. Het resultaat van het onderzoek zal wel openbaar worden gemaakt, maar daarin worden geen namen genoemd. Ik zal mij ervoor inzetten dat het ook niet mogelijk is om te herleiden welke leerkracht welke uitspraak heeft gedaan. Kortom: u zult later niet door een ander kunnen worden aangesproken op de uitspraken die u in dit interview doet. Deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. Als u nu of halverwege het gesprek liever wilt ophouden, kunt u dat altijd aangeven.

In het komende uur wil ik graag met u praten over de identiteit van de islamitische school waarop u werkt en de veranderingen die in de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden. Ik ben benieuwd naar uw mening en naar uw persoonlijk verhaal.

Om de gegevens goed te kunnen verwerken, zal dit gesprek op recorder worden opgenomen. De opname wordt na verwerking en analyse van de gegevens gewist.

Heeft u nog vragen, voordat we aan het onderzoek beginnen?

PERSONALIA

Leeftijd, geslacht, positie binnen de school (functie, hoe lang in dienst), godsdienst, opleiding. Emailadres waarop ik de respondent kan bereiken.

³⁹⁴ Cursieve delen van deze tekst waren niet aanwezig op de vragenlijsten die gebruikt zijn tijdens de interviews.

Gekeken wordt of niet-moslim leerkrachten meer of minder spanning ervaren en of niet-moslim leerkrachten de normen en waarden van de school eerder als algemeen menselijk bezien dan als islamitisch en vice versa.

ALGEMENE INFORMATIE SCHOOL (DIRECTIE)

Op basis van deze informatie kan in een later stadium worden gekeken of bepaalde gegevens over de school en de oprichting van grote invloed zijn op de praktische uitwerking van de identiteit.

Wat is de grondslag van de school? (religie, wetschool, etnische oriëntatie)

Hoeveel kinderen zitten er op school? Over hoeveel groepen zijn zij verdeeld? Uit hoeveel medewerkers bestaat uw team?

Kunt u iets vertellen over de buurt waarin de school staat? Heeft de school een buurtfunctie of komen de kinderen van ver?

Hoeveel identiteiten herbergt de school?

OPENINGSVRAAG

Kunt u een situatie uit de eigen lespraktijk beschrijven waarin u het gevoel had dat de identiteit van de school optimaal tot uiting kwam? Wilt u die situatie heel concreet beschrijven? Waarom vindt u dit zo'n goed voorbeeld?

Vraag uit: Cok Bakker, 'De levensbeschouwelijke biografie van de leerkracht' in: Chris H. M. Hermans, *De school als gemeenschap. Participerend organiseren van identiteit*. Damon 2003).

Deze vraagstelling sluit aan bij de identiteitsvisie van Paul Ricoeur zoals uitgelegd door Joost Dupont; hij stelt dat wat mensen de moeite van het vertellen waard vinden gelijk is aan het verhaal van de school. Dat soort verhalen maakt samen de identiteit van de school.

SCHOOLIDENTITEIT

Wat is kenmerkend voor deze school? Wat is volgens u een islamitische school? Is de identiteit van de school islamitisch in het algemeen of vooral

specifiek voor deze school? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

De eerste vraag hanteert een benadering van identiteit volgens Anneke de Wolff (dat wat kenmerkend is voor de school). De volgende vragen gaan meer op zoek naar de definitie van het concept islamitische school voor deze leerkracht en meer specifiek de schoolidentiteit van de bevroegde school.

Kunt u positieve en minder positieve ervaringen met de school beschrijven? Wat vindt u fijn/minder fijn? Waar loopt u tegen aan? Wat vindt u een grote kwaliteit van de school? Kunt u daarvan een concreet voorbeeld geven?

*Vragen uit: Joost Dupont, 'Identiteit ligt in de nuance van verhalen' in: Chris H. M. Hermans en Theo van der Zee, *Identiteit als verhaal van de school*. Damon 2009). Deze vraagstelling sluit aan bij de identiteitsvisie van Paul Ricoeur zoals uitgelegd door Joost Dupont; hij stelt dat wat mensen de moeite van het vertellen waard vinden gelijk is aan het verhaal van de school. Dat soort verhalen maakt samen de identiteit van de school.*

Is de identiteit van de school fysiek te herkennen in het schoolgebouw? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Islamitische scholen zijn de afgelopen jaren regelmatig negatief in het nieuws geweest. Onderneemt de school actief concrete activiteiten om het imago van islamitische scholen te verbeteren? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

AANNAME BELEID

Sommigen vinden dat kinderen op een islamitische school ook moslim moeten zijn. Hoe kijkt u daar tegen aan? En directie? En leerkrachten? En de ouders in de ouderraad? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Hiermee wil ik scherp krijgen waar voor de respondent de grens ligt van het passen bij de schoolidentiteit.

Wanneer past iemand niet op deze school? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Hiermee wil ik scherp krijgen waar voor de respondent de grens ligt van het passen bij de schoolidentiteit.

Wat verwacht de school van een leerkracht op het gebied van de islamitische levensbeschouwing? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Als u naar uw collega's kijkt, heeft u dan het gevoel dat u wat geloof betreft ongeveer dezelfde opvattingen heeft, of bent u erg anders? Hoe wordt er op school mee omgegaan als een collega een andere opvatting over geloof heeft? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Hiermee wil ik in kaart brengen hoe heterodox de school is in de beleving van de leerkracht? Voelt de leerkracht zich gesteund of een buitenbeentje?

LEVENSBSCHOUWELIJKE DIMENSIE

GODSDIENSTLES

Hiermee wil ik de inhoud van de godsdienstles en het verschil tussen de rol van de groepsleerkracht en die van de godsdienstles in kaart brengen.

Bent u aanwezig tijdens de godsdienstles? Wat weten de kinderen aan het einde van 8 jaar basisschool?

Wat wilt u persoonlijk dat de kinderen op school leren over de islam? Over andere godsdiensten? Sluit dat aan bij wat er in de praktijk gebeurt?

Is iedereen binnen het team het volgens u eens over de kernwaarden van de islamitische levensbeschouwing? Staat religie in iedere les centraal of is er een aparte ruimte in het programma voor religieus onderwijs? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Is er een godsdienstplan waarin de doelen voor het godsdienstonderwijs zijn vastgelegd? Kent u die? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Hoe gaat de school om met diversiteit binnen de islam? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Wat doet u als groepsleerkracht wanneer kinderen met vragen over islam of levensbeschouwing komen buiten de godsdienstles om? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Hierbij is bewust zowel gevraagd naar islam als naar levensbeschouwing. Gekeken wordt ook of respondenten daar onderscheid tussen maken. Gekeken wordt ook of de godsdienstleerkracht hier anders over denkt dan het team.

GODSDIENSTLES (voor godsdienstleerkracht)

Leren de kinderen Koran reciteren? Wordt daarbij ook aandacht besteed aan tekstbegrip? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Gebruikt u een methode voor het godsdienstonderwijs? Bent u daar tevreden over?

Wordt binnen het levensbeschouwelijk onderwijs gebruik gemaakt van kunst of afbeeldingen, koran vertellingen voor de jeugd en/of film? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

BIDDEN EN VIEREN

De eerste drie vragen in dit blok zijn geformuleerd om in kaart te brengen welke positie islamitische tradities hebben binnen de school.

Kunt u vertellen hoe het er aan toe gaat tijdens het middaggebed? Wie nemen deel aan het gebed? Wie niet? Wie leidt het gebed? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Heeft u duidelijk zicht op de manier waarop in verschillende groepen aandacht wordt besteed aan islam in de vorm van dagopeningen of andere vormen van bezinning? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Kunt u vertellen hoe het er aan toe gaat tijdens de Ramaḍān? Kunt u vertellen hoe de taken zijn verdeeld?

Kunt u vertellen hoe het er aan toe gaat tijdens ‘īd al-Fiṭr (Suikerfeest) en ‘īd al-Aḍḥā (Offerfeest)? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

De laatste twee vragen van dit blok zijn geformuleerd om de islamitische school te positioneren ten opzichte van niet-islamitische tradities.

Kunt u vertellen hoe het er aan toe gaat tijdens Kerst/Sinterklaas/Koningsdag? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Zijn er ook ouders/leerlingen die bewust niet deelnemen aan het gebed/feesten/vieringen? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

DIVERSITEIT

De vragen in dit blok zijn geformuleerd om de positie van de islamitische school te definiëren ten aanzien van diversiteit binnen én buiten de islam.

Kunt u zich een situatie/gebeurtenis herinneren waarbij verschillen in levensbeschouwing iets waardevols opleverde? Wat was daarvoor de aanleiding? Waar lag het aan? Welke rol speelde de leerkracht in dit voorbeeld?

Is de islamitische identiteit van de school van belang in de manier waarop u in de klas spreekt over hoe kinderen met elkaar en met andersdenkenden moeten omgaan? Wat vertelt u? Zijn er grenzen aan respect? Kunt u daar voorbeelden van geven?

Wordt naast aandacht aan de islamitische vorming ook aandacht besteed aan andere wereldgodsdiensten? Vanaf welke groep? Is daar een vaste methode voor? Organiseert de school excursies naar moskeeën, mandirs, tempels, synagogen en kerken? Wordt met kinderen een dialoog over religie gevoerd? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Op welke manier besteedt u aandacht aan de positie van islam binnen de Nederlandse samenleving? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

PEDAGOGISCHE DIMENSIE

WAARDENORIENTATIE

Komen volgens u de normen en waarden die de school uitdraagt direct voort uit de islam?

Heeft de school duidelijke school- en klassenregels? Wordt daarin verwezen naar de islam? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Kent de school kledingvoorschriften? Welke? Voor wie gelden deze regels? Ook voor jongens en mannen? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

SOCIAAL EMOTIONELE ONTWIKKELING

Welke methode wordt er gebruikt voor sociaal-emotionele ontwikkeling?

Wordt er een link gelegd tussen dat onderwijs en het godsdienstonderwijs?

Sommige islamitische basisscholen kiezen ervoor geslachten vanaf een bepaalde groep te scheiden. Vindt u dat wenselijk? Waarom? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Als u zelf een islamitische ouder zou zijn, zou u uw kind dan hier op school inschrijven?

ONDERWIJSKUNDIGE DIMENSIE

CONCRETE LESPROGRAMMA

Hoe groot is de rol van islam in de concrete invulling van het lesprogramma?

Taal? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Beeldende vorming? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Muziek? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Evolutietheorie? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Rekenen? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

MAATSCHAPPELIJKE DIMENSIE

SCHOOL EN OMGEVING

Is er contact met de ouders over de identiteit, waarden en normen en opvoeding? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

Is er contact met lokale geloofsgemeenschappen? Is dit sinds het bestaan van de school veranderd? Hoe ziet u de toekomst op dit gebied?

ORGANISATORISCHE DIMENSIE

Voor het bestuderen van de organisatorische dimensie zijn geen vragen opgenomen. Dit onderwerp komt altijd via de andere vragen ter sprake.

SLOT

Ik noem tot slot enkele woorden of zinnen. Kunt u zeggen wat er spontaan bij u opkomt als u die woorden of zinnen hoort?

Deze vraag kostte erg veel tijd en veel onderwerpen waren al tijdens het interview naar voren gekomen. In de praktijk heb ik deze vraag maar weinig gebruikt, alleen

wanneer ik een bepaald onderwerp aan het eind nog wilde aansnijden of wanneer een interview moeizaam verliep. In het laatste geval kon deze vorm van vragen het ijs breken omdat als het ware niet 'ik' de vraag stelde, maar 'iemand anders'.

- Ik ben zo bang dat mijn kind dan meteen met hoofddoek naar school moet.³⁹⁵
- Lopen die kinderen op een islamitische school geen achterstand op met de Nederlandse taal? Er zitten veel allochtone leerlingen op school.³⁹⁶
- Ik vind dat kinderen contact moeten leren maken andere geloven en culturen en hen begrijpen en respecteren. Ik wil dat moslims niet in een kloofje bij elkaar blijven, maar ook relaties en vriendschap met anderen sluiten.³⁹⁷
- Ik heb gezien dat kinderen op de islamitische basisschool al op jonge leeftijd gescheiden spelen op de speelplaats, en daar sta ik persoonlijk niet achter. Want [...] als het een taboe wordt om gemengd dingen te ondernemen wordt het [voor de kinderen] juist aantrekkelijk. Bovendien zijn de kinderen op de basisschool mijns inziens nog veel te jong om dingen gescheiden te doen.³⁹⁸
- Ik vind het bijna een plicht om mijn kind op een islamitische basisschool te doen of je moet ervoor kiezen dat je jouw kind zelf Arabisch gaat leren en sūra's.³⁹⁹

³⁹⁵ Hasna_real, "Kind naar een islamitische basisschool?" (12-01-2005), te raadplegen op: <http://forums.marokko.nl/archive/index.php/t-461968.html>

³⁹⁶ Vrij naar Hasna_real, "Kind naar een islamitische basisschool?" (12-01-2005), te raadplegen op: <http://forums.marokko.nl/archive/index.php/t-461968.html>

³⁹⁷ Vrij naar Meknesia_20 en Ranje 19, "Kind naar een islamitische basisschool?" (12 en 17-01-2005), te raadplegen op: <http://forums.marokko.nl/archive/index.php/t-461968.html>

³⁹⁸ Vrij naar Saadia29, "Kind naar een islamitische basisschool?" (12-01-2005), te raadplegen op: <http://forums.marokko.nl/archive/index.php/t-461968.html>

³⁹⁹ Vrij naar Zwangermeisje, "Kind naar een islamitische basisschool?" (13-01-2005), te raadplegen op: <http://forums.marokko.nl/archive/index.php/t-461968.html>

- Je moet ervoor zorgen dat je de sfeer van de school aangenaam vindt. Wat volgens mij nog belangrijker is dat ze een goede basis voor de toekomst van je kinderen kunnen vormen. En om eerlijk te zijn vind ik dan niet dat het geloof het belangrijkste is voor een school. Geloofszaken daar kun je thuis ook heel veel aan doen.⁴⁰⁰

Ik ben aan het einde van mijn vragenlijst gekomen. Heeft u nog iets gemist of wilt u iets toevoegen?

Kent u nog iemand anders die werkzaam is in het islamitisch onderwijs en misschien deel zou willen nemen aan dit onderzoek?

⁴⁰⁰ Vrij naar Loulou M, "Kind naar een islamitische basisschool?" (27-01-2005), te raadplegen op: <http://forums.marokko.nl/archive/index.php/t-461968.html>

Bijlage 2: Codelijst/boomstructuur

- (1) **Levensbeschouwelijke dimensie**
- (2) - inrichting van de school
- (3) . - liberaal vs strikt
- (3) . - orthodox
- (3) . - verschil tussen scholen
- (2) - godsdienstles
- (3) . - godsdienstles
- (4) . . - omgaan met andersdenkenden
- (4) . . - godsdienstles:doel
- (5) . . . - godsdienstles doel: basiskennis islam
- (4) . . - godsdienstonderwijs op basis van vertrouwen
- (4) . . - godsdienstles: nav actualiteit
- (4) . . - godsdienstles:methode
- (4) . . - godsdienstles: jonge kinderen
- (3) . - verhalen
- (2) - uitzondering kleuters
- (2) - dagopening
- (2) - koran
- (2) - vrijdag
- (2) - overlevering
- (2) - Feesten
- (3) . - Feesten: Nederlands
- (4) . . - Nederlandse feesten
- (4) . . - kerst
- (4) . . - sinterklaas
- (4) . . - koningsspelen
- (4) . . - carnaval
- (4) . . - Pasen
- (4) . . - Moederdag
- (4) . . - verjaardag
- (4) . . - Sint-Maarten

- (4) . . - Nederlandse feesten: thuis wel
- (3) . - feesten/vieringen: islamitisch
- (4) . . - 'id al fitr
- (4) . . - 'id al adha
- (4) . . - Ramadan
- (5) . . . - vasten
- (4) . . - mawlid
- (4) . . - heiligenavond
- (3) . - feesten/vieringen: anders
- (4) . . - divali
- (2) - Islam
- (3) . - diversiteit binnen islam
- (4) . . - Turkse islam
- (5) . . . - diyanet
- (5) . . . - milligorus
- (5) . . . - Turkse overheid
- (4) . . - Marokkaanse islam
- (4) . . - verschil Turks / Marokkaans
- (5) . . . - turkse school
- (4) . . - Egyptische mensen
- (4) . . - Somaliërs
- (4) . . - wetschool
- (5) . . . - salafisme
- (4) . . - verschil tussen cultuur en islam
- (4) . . - mystiek
- (5) . . . - soefi
- (4) . . - Nederlandse islam
- (4) . . - bekeerling
- (3) . - radicaliseren
- (3) . - islam zegt/islam schrijft voor
- (2) - bidden
- (3) . - gebed
- (4) . . - salat
- (4) . . - hoofddoek: salat
- (3) . - bidden voor het eten

- (3) . - wudu
- (3) . - dua
- (3) . - soera
- (2) - rituelen
- (2) - hadith
- (2) - Arabisch
- (2) - vragen islam buiten godsdienstles
- (2) - islamonderwijs in de moskee
- (2) - dood
- (3) . - leven na de dood
- (3) . - zelfmoord
- (1) **Maatschappelijke dimensie**
- (2) - aanpassingen tbv maatschappelijke context
- (3) . - maatschappelijke context
- (3) . - educatief verantwoord
- (3) . - integratie
- (3) . - buurt
- (3) . - leertijdverlenging
- (3) . - normen en waarden
- (4) . . - normen en waarden: algemeen
- (5) . . . - welkom
- (5) . . . - respect
- (5) . . . - begroeting
- (4) . . - normen en waarden: botsing
- (4) . . - normen en waarden: islamitisch
- (5) . . . - gastvrijheid
- (5) . . . - hand schudden
- (5) . . . - kuisheid
- (5) . . . - warmte
- (5) . . . - voedselvoorschriften
- (5) . . . - eer
- (5) . . . - hygiëne
- (6) - toilet
- (5) - haram
- (6) - alcohol

- (6) - varken
- (6) - applaudisseren
- (5) . . . - halal
- (5) . . . - scheiden seksen
- (4) . . - normen en waarden: westers
- (5) . . . - mondigheid
- (5) . . . - westerse samenleving
- (5) . . . - assertiviteit
- (6) - assertiviteit: niet van huis uit
- (4) . . - omgaan met andersdenkenden
- (5) . . . - jesus
- (4) . . - normen en waarden: islamitisch sausje
- (3) . - Wilders
- (3) . - segregatie
- (3) . - vrijheid van meningsuiting
- (3) . - voortgezet onderwijs
- (3) . - toekomst
- (3) . - omslag van vorm naar inhoud
- (4) . . - lippendienst
- (3) . - schoolkamp
- (3) . - schoolreis
- (3) . - spanning tussen oude waarden en moderniteit
- (3) . - maatschappelijke dimensie
- (3) . - spanning tussen islam en het westen
- (4) . . - westerse samenleving
- (3) . - mensbeeld
- (3) . - contact met de omgeving
- (3) . - huiswerkbegeleiding
- (3) . - actualiteit
- (3) . - overheid
- (4) . . - wet
- (2) - aanpassingen tbv islam
- (3) . - vorm: accent op...
- (3) . - ouder als beschermer van identiteit
- (3) . - contact moskeegemeenschap

- (3) . - nadruk op islam
- (3) . - identiteit beschermen
- (3) . - continurooster
- (3) . - schoolreis
- (3) . - Surinaamse leerkrachten
- (3) . - schoolkamp
- (2) - Imago school
- (3) . - imago
- (3) . - beeldvorming: negatief
- (3) . - vooroordelen
- (2) - aansluiting school en thuis
- (3) . - thuis
- (3) . - Nederlandse feesten: thuis wel
- (3) . - muziek: thuis wel
- (2) - artikel 23
- (3) . - openbaar onderwijs
- (3) . - godsdienstvrijheid
- (2) - pr
- (3) . - media
- (1) **Pedagogische dimensie**
- (2) - omgangsvormen
- (3) . - scheiden seksen
- (4) . . - flirten
- (4) . . - knuffelen/aanraken
- (4) . . - burqa
- (4) . . - niqaab
- (4) . . - scheiden seksen: ouders
- (4) . . - zwemmen: gescheiden seksen
- (3) . - werkreglement
- (4) . . - werkreglement: nadruk op regels
- (3) . - school- en klassenregels
- (3) . - kledingcode
- (4) . . - hoofddoek
- (5) . . . - hoofddoek bij leerlingen
- (5) . . . - hoofddoek: niet verplicht

- (6) - hoofddoek: niet verplicht bij kinderen
- (5) - hoofddoek bij niet-islamitische leerkrachten
- (5) - hoofddoek bij islamitische leerkrachten
- (5) - hoofddoek: salat
- (4) - nagellak
- (2) - islam als motivatie
- (3) - islam als argument tot cognitieve kennis
- (3) - islam als motivatie voor gewenst gedrag
- (4) - verinnerlijking van islamitische waarden
- (2) - schoolpopulatie
- (3) - kinderen: niet-islamitisch
- (3) - sociaal zwakke positie
- (3) - assertiviteit
- (4) - assertiviteit: niet van huis uit
- (3) - wijzijn
- (3) - ikben
- (3) - onze kinderen
- (3) - achterstand
- (4) - taalachterstand
- (3) - islamonderwijs in de moskee
- (3) - orthodoxe school
- (3) - roomser dan de paus
- (3) - schoolpopulatie: invloed op identiteit
- (3) - vergelijkbaar andere religieuze scholen
- (2) - kleine school
- (2) - waarde islamitisch onderwijs
- (3) - veiligheid
- (3) - integratie met behoud van identiteit
- (4) - trots op eigen identiteit
- (2) - islamitische pedagogiek
- (2) - autonomie
- (2) - sfeer
- (2) - taboe
- (1) **Onderwijskundige dimensie**
- (2) - geestelijke stromingen

- (3) . - jesus
- (2) - actief burgerschap
- (2) - creatieve vorming
- (3) . - muziek
- (4) . . - anasheed
- (4) . . - muziek: thuis wel
- (3) . - cultuureducatie
- (4) . . - theater
- (3) . - drama
- (3) . - dansen
- (3) . - beeldende vorming
- (4) . . - levende wezens
- (5) . . . - foto's
- (2) - Natuur
- (3) . - evolutietheorie
- (3) . - varken
- (3) . - seksuele voorlichting
- (4) . . - homoseksualiteit
- (4) . . - puberteit
- (4) . . - ongesteld
- (4) . . - verliefdheid
- (3) . - onderwijs over het lichaam
- (2) - bewegingsonderwijs
- (3) . - zwemmen
- (4) . . - zwemmen: gescheiden seksen
- (3) . - gym
- (2) - Nederlandse taal
- (3) . - nt2
- (3) . - taal
- (3) . - taalachterstand
- (3) . - woordenschat
- (2) - rekenen: invloed islam op...
- (2) - sociaal emotionele ontwikkeling
- (3) . - vreedzame school
- (3) . - aglaaq

- (3) . - combinatie sociaal-emotionele vorming en islam
- (4) . . - sociaal emotionele vorming en islam: niet samen
- (3) . - zelfvertrouwen
- (2) - invloed islam op onderwijs
- (1) **Organisatorische dimensie**
- (2) - Contact met de omgeving
- (3) . - contact moskeegemeenschap
- (4) . . - moskee
- (4) . . - contact moskeegemeenschap: nee
- (3) . - invloed buitenlandse politiek
- (3) . - brede school
- (3) . - open dag
- (3) . - vriendschapsscholen
- (3) . - excursie
- (2) - kwaliteitszorg
- (3) . - opbrengsten
- (3) . - kerndoelen
- (3) . - kwaliteit
- (3) . - basisarrangement
- (3) . - inspectie
- (3) . - passend onderwijs
- (3) . - zorg
- (3) . - excellente school
- (3) . - zwakke school
- (2) - nieuwe school stichten
- (2) - Visie op scholing
- (2) - aannamebeleid
- (3) . - aannamebeleid: leerlingen
- (3) . - aannamebeleid: personeel
- (4) . . - motivatie werken islamitisch onderwijs
- (4) . . - leerkrachten: moslim wenselijk?
- (4) . . - leerkrachten: niet-islamitisch
- (5) . . . - niet-moslim
- (5) . . . - niet-moslim: bronnen islamitische kennis
- (5) . . . - niet-moslim: respect voor islam

- (4) . . - leerkrachten: islamitisch
- (5) . . . - leerkracht: moslim: kwetsbaar
- (4) . . - eis personeel
- (5) . . . - affiniteit met islam
- (5) . . . - eis personeel: basiskennis
- (3) . - aannamebeleid: bestuurders
- (4) . . - moeilijke goede bestuurders vinden
- (3) . - functiemix
- (2) - beleid
- (3) . - verschil beleid op papier en in de praktijk
- (3) . - directeur als beschermer van identiteit
- (3) . - identiteitscommissie
- (3) . - stichting/bestuur als beschermer van identiteit
- (3) . - leerkrachten als beschermer van identiteit
- (4) . . - islamitische leerkrachten als beschermer van identiteit
- (3) . - godsdienstleerkracht als beschermer van identiteit
- (3) . - omslag van vorm naar inhoud
- (3) . - pragmatisch
- (3) . - tijdsdruk
- (3) . - ouder als beschermer van identiteit
- (4) . . - klacht
- (3) . - bronnen
- (3) . - niet-moslim: bronnen islamitische kennis
- (3) . - educatief verantwoord
- (4) . . - verantwoording
- (2) - continuooster
- (2) - fysieke identiteit
- (2) - ISBO
- (3) . - bestuur: fouten
- (3) . - financieel wanbeleid
- (2) - stichting/bestuur
- (3) . - bovenschools
- (3) . - stichting/bestuur als beschermer van identiteit
- (3) . - visie op scholing

- (3) . - fusie
- (3) . - éénpitter(s)
- (3) . - identiteit en kwaliteit
- (3) . - bestuur
- (2) - team
- (3) . - godsdienstleerkracht
- (3) . - directeur
- (3) . - gemotiveerd team
- (3) . - team: divers
- (2) - regiofunctie
- (2) - ouderbetrokkenheid
- (3) . - oudertevredenheid
- (3) . - ouders
- (3) . - ouderavond
- (1) **Geschiedenis islamitische basisscholen (tbv hoofdstuk 2)**
- (2) - gezinshereniging
- (2) - OALT
- (2) - oprichting eerste scholen
- (2) - omslag van vorm naar inhoud
- (2) - verschil eerste en tweede generatie
- (1) **Internationaal (tbv hoofdstuk 3)**
- (2) - Duitsland
- (2) - grensscholen
- (2) - België

SERIE ISLAM IN VERANDERING

In deze reeks verschijnen titels over de moslimcultuur in brede zin die relevant zijn voor het maatschappelijke ontwikkeling van de islam en het debat hierover. Daaronder vallen ook thema's die in de doorsnee media gewoonlijk onderbelicht blijven.

REDACTIERAAD:

Drs. Farid Azarkan (SMN), Dr. Marjo Buitelaar (RUG), Prof. dr. Dick Douwes (EUR), Dr. Nico Kaptein (Univ. Leiden), Dr. Umar Ryad (KU Leuven), Prof. dr. Thijl Sunier (VU), Prof. dr. Gerard Wiegers (UvA), Dr. Sami Zemni (Univ. Gent).

KERNREDACTIE:

Dr. Martijn de Koning (Radboud Univ.), Dr. Joas Wagemakers (Radboud Univ.), Drs. Freek van der Steen (Uitg. Parthenon).

Reeds verschenen in de serie:

Salafisme. Utopische idealen in een weerbarstige praktijk. Martijn de Koning, Joas Wagemakers en Carmen Becker, 252 pag., € 29,90, ISBN 9789079578504.

Islam in verandering. Vroomheid en vertier onder moslims binnen en buiten Nederland, Joas Wagemakers, Martijn de Koning (red.), 336 pag., € 29,90, ISBN 9789079578795.